

E D E B İ Y A T / R O M A N

Uçsuz Bucaksız Boşluk

Tülay Uluser

Uzun uzun yemyeşil ağaçlar. Gökyüzüne değiyorlar. Annememin bahçesindeki kocaman incir ağacı gibi değil. İncir ağacının dalları Dondon'un kabarık saçları gibi. Buradaki ağaçlar çok sivri, çok uzun. Mahalledeki arkadaşlarımla üst üste çıksak, tepelerini tutamayız. Yan yana dizilmişler. Benim tarafımda da var, annemin tarafında da var. Sayıyorum, sayıyorum, bitmiyorlar. Bir, iki, üç... Parmaklarım yetmiyor, çok fazlalar. Uzakta birbirlerine yaklaşıyorlar. Biz yürüdükçe, daha uzağa gidiyorlar. Sonra çiçeklerle süslenmiş küçük küçük bahçelerle dolu başka bir yolda yürümeye devam ediyoruz.

Yanaklarım üşüyor. Hava çok soğuk. Rüzgâr yeni şapkamı alır diye korkuyorum. Ponponlu bağcığını annem çenemin altından sıkıca bağladı. Ücundaki ponponlar tüylü tüylü, burnumu gıdıklıyor. Annemin elini sım sıkı tutuyorum, o elim sıcak, diğeri yeni mantomun cebinde, o da sıcak. Mantom kırmızı renkte, yakası şapkamın ponponları gibi beyaz tüylü.

Söylemeyi unuttum, bir de şapkamın tepesinde beyaz ponponum var. Annem hepsini yeni aldı. Bana çok yakışmış, öyle diyorlar. O zaman babamın da görmesi lazım. Niye göstermiyorum? Çok mız mız yaptım anneme. Dondon'cum şimdi babama gidiyoruz. Ben onu göremesem de beni görebiliyormuş. Sen görürsen bana göz kırp, tamam mı? Çok heyecanlıyım.

17 Kânunusani 1935; Akşam Gazetesi

Birkaç gün evvel Karadeniz'e çıkan London ve Devansheir isimli İngiliz kruvazörleri bu sabah saat sekizi yirmi geçe limanımıza gelmişlerdir. Gemiler top atarak şehri selamlamışlar ve Dolmabahçe açığında demirlemişlerdir.

Korkuyla üstündeki yorganı fırlatıp yatağında doğruldu. Telaş içinde etrafına bakındı. Neredeydi şu kahrolası terlikleri yahu? Kış sabahlarında üst üste serilmiş halının kilimin fayda etmediği buz gibi döşemeye basmaktan hiç hazzetmiyordu. Bir gümbürtü daha! Sanki evin ortasına bomba düştü. Terliği falan boş verip aceleyle yatak odasından kendini atmaya çalışırken gece entarisi ayağına dolandı, sendeledi, duvara zor tutundu. Konak hayatından miras bu alışkanlığından bir türlü vazgeçemedi ki; çapkınlığına halel getirmesi de cabası. Panik içinde, ne yapacağını bilemeden koca vücuduyla oraya buraya çarparak evin içinde dolanmaya başladı, bir yandan da söyleniyordu:

“Hayırlara vesile olur inşallah, bu tarraka da ne böyle? Ayan beyan bomba atıyorlar!”

Salon penceresine seğirtti. Yıllara direnen ama açılmaya da direnen giyotin pencereyi hoyratça itip açtı. Soğuk havaya aldirmeden beline kadar dışarıya sarktı. Kalamış İskelesi'nden Fenerbahçe Caddesi'ne çıkan sokak boyunca sabah mahmurluğunu atıp güne başlayanlar gayet sakindiler. Onun gibi telaş içinde olan kimse yoktu. Bir süre daha etrafı dinledi. Tam pencereyi kapatacakken ardı ardına gümbürtüler tekrar başladı. Sesin deniz tarafından geldiğini fark edince, çat diye alınına bir şaplak konduruverdi.

“Tüh ya! Akıl mı bıraktılar insanda?”

Kuvvetle muhtemel, bir hafta evvelinde Boğazlardan geçip Karadeniz'e çıkan İngiliz zebanileri geri dönmüş,

selam verme kılıfında ortalığı ayağa kaldırıyorlar, Selimiye Kışlası'ndaki bizimkiler de âdettendir deyip yirmi bir parelerine yirmi bir pare top atışıyla karşılık veriyorlardı. Allah'tan durumu çabuk kavradı. Zira peş peşe gelen bu gümbürtüler onu bir anda dehşetle hatırladığı bombardıman gecelerinin içine atıvermişti. Yeniyetmeliğinden beri uykusunu bıçak gibi bölen, kan ter içinde yatağından fırlatan kâbuslarının yegâne müsebbibi olan bomba sesleri. Yine gerçek ile rüyayı karıştırmış, yine nefesi kifayetsiz kalmış, yine şakakları çatlayacak gibi gerilmişti.

“Şükürler olsun, beyhude vesveseymiş meğer!”

Daha dün akşam, İngilizlerin entrika kokan, bitmek tükenmek bilmeyen saçmalıklarından biri diye, veryansın etmişti baş muharrir ile. Sulh niyetli de olsa, Bulgar Kralı'nın talebine binaen de tertip edilse manidar ziyaretler! Avrupa her geçen gün saatli bomba hâline bürünürken, Boğazlardan kuş bile uçurtmamak gerekmez mi? Bu sebeptendir ki, iki-üç senedir ateşli surette devam eden, “Avrupa'da sulh muhafaza edilsin, silahlar azaltılsın” seslerinin yükseldiği toplantılar arasında mekik dokuyordu Türk hariciyeciler; akli erene artık masal gibi gelen silahsızlanma görüşmeleri, bitmek bilmeyen Milletler Cemiyeti toplantıları, sonuçsuz ikili müzakereler, falan. Nerede fırsat yakalasalar seslerini yükseltiyorlar: “Boğazların hâkimiyeti topyekûn Türkiye'nin hakkıdır!”

İşte böylesi hassas bir zamanda, İngiliz kruvazörlerinin mütemadiyen bir vesile uydurup Boğazlarda seyrine ne hacet vardı ki... Tamı tamına yirmi sene önceydi, İngiliz ve Fransız harp gemileri Boğazları yarıp geçeriz hevesine kapılmışlar, şükürler olsun ki, Çanakkale Boğazı'na çakılıp kalmışlardı. Fakat ne zamanki mütareke imzalanmış, akabinde salına salına gelip Dolmabahçe önüne bir bir sıralanmışlardı. Ah, İstanbul'un o bedbaht işgal günleri! Babasının selamlıkta

yaptığı toplantılardan kulağına çalınanlara göre, o esnada Boğaz'a yakın bir yerdeymiş, gözlerine inanmamış, Marmara'nın sularını yara yara beş sıra hâlinde ilerlemiş yüz küsur kruvazör. Sesi titreyerek anlatmıştı paşa babası: "Ah azizim, yüreğime o lahza kor ateş düşüverdi!"

Eli şakaklarında köşedeki koltuğa attı kendini. Daha otuzlarını sürerken beyninde şimşekler çaktıran bu ani zonklamaları yaşına hiç yakıştıramıyordu. Parmak uçlarıyla şakaklarını bastırdı, küçük yuvarlaklar çizerek ovuşturdu, ovuşturdu. Biraz soluklanınca daktilosunun başına geçti. Kâğıt destesinden bir tane çekip daktilosuna taktı. Hayat boyu gıpta etmişti hiçbir şeye aldırış etmeden, nerede ilham geldiyse -kâh vapurda, kâh tramvayda, kâh gazinoda- yazabilenlere. Oysa ona lütfedip uğrayan ilham perisi, bir tıkırtıda uçup gidiveriyordu. Bu sebeple daima köşesine çekilip yazması gerekiyordu.

Pencerenin yanındaki duvara dayadığı küçük yazı masası, üstünde daktilosu, kalemligi, kenarına kıvrılıp oturmuş mayolu bir kadın heykelciği olan kül tablası, sigara paketi, dikdörtgen formlu masa lambası, yanı başında dar uzun üç katlı kitaplığı, tam elinin hizasında orta rafta karalamayı bekleyen müsvedde kâğıtları, üst rafında su sürahisi, bardağı, ağızlarında Pakize Kadın'ın ısrarla sürdürdüğü konak âdeti küçük yuvarlak dantel örtüler, masanın önünde kolçaklı *Thonet* sandalyesi, sırt yastığı, ayağının altında uzun tüylü bir post.

Diğer köşede kafası bulandığında sigarasını tellendirdiği berjeri, salonun tam ortasındaki büyük mermer tablalı sehpa da yan yana sınıflandırdığı, aklına düşen küçük hikâyeleri karaladığı kâğıtlar, ilerideki yemek masasının bir köşesinde üst üste yığılı gazeteler, kesilmiş gazete kupürleri, talebelerinin ödev kâğıtları falan derken salonun tamamını gasp etmişti. Yalnız yaşamasının avantajıyla, evde kimsenin itibar etmediği kuytu bir köşeye tıklıp çalışacağına -evli

arkadaşları böyle tarif ediyorlardı- istediği yeri gönlünce kullanabiliyordu.

Allahtan, yazarken gösterdiği hassasiyetin aksine, konu tespitinde ilham perisi gayet bonkördü. Yürürken, okurken, sohbet ederken tesadüf ettiği olaylardan hemen feyz alabiliyordu. Biraz evvelki muazzam tantana sebebiyle, yazmayı planladığı yeni romanının nüvesi aklına düşmüştü ya, bir an önce kâğıda geçirmek arzusundaydı. Fakat zihninde canlanan hatıralar, kâbuslarındaki azametiyle üstüne çöktüğünden, kafasını toparlayamıyordu. Bu soğuk havada gece entarisinin sırtı terden ıslanmış, elleri halen titriyordu; kilit vurup hapsettiği yeniyetmelik hatıralarındaki gibi. Geriye dönüp baktığında, mazi sadece korku ve çaresizlikle örülüydü; bomba sesleri, endişeli bakışlar ve ölüm. Savaşlar ardı ardına gelmişti, öyle derdi babası. Trablusgarb'daki biterken, İstanbul'un yanı başında Balkanlar yanıp tutuşmaya başlamış, derken Harbi Umumi içine düşülmüştü. Babası Kapı'dan geldiğinde sessizce selamlığa çekilir, yemeğini orada yer, kafa kafaya verdiği dostlarını orada ağırlardı. Uzun saatler memleket sıkıntılarını tartışır, sohbetleri bittiğinde yüzlerindeki huzursuz ifade değişmemiş olurdu.

“Memleket bu girdaptan nasıl çıkacak Paşam? Koca imparatorluk, bırak eski şaşaaasına dönmesini, elindekini nasıl tutar? Yüzyıllardır birlikte yaşayıp gidiyorduk halbuki. ‘Eyvahlar olsun, Balkanlara ateş düştü’ derken, şimdi de Rum’un, Ermeni’nin, Kürt’ün başka heveslere kapılmasıyla elde ne kalır Paşam? Hadi söyle, ya sırada İstanbul varsa? Halkın sıdkı sıyrıldı artık harp illetinden.”

Meğer sıra hakikaten İstanbul’a gelmiş, şehrin tepesinden önce bomba, sonra sulh broşürleri yağmıştı defalarca. “Külliyen yalan dolan o kâğıt parçalarında yazılanların hepsi” derdi babası. Okul arkadaşlarıyla anlaşmışlardı,

evlerde okunan gazeteler gizlice biriktirilir, bir araya geldiklerinde mühim havadisleri birbirlerine okurları heyecanla. Fakat yazılanlar ile duydukları bomba sesleri ve babasının selamlık sohbetlerinden kulağına çalınanlar farklı âlemlerdi sanki. “Evvelki geceki tayyareler” başlığı altında, sıradan bir havadisten bahsediyormuş gibi, beyhude korku ve heyecana kapılmamaları tavsiye edilir, metanetli davranılmasına teşvik edilirdi, falan.

Sansür marifetini henüz tam idrakine varamadığı yaşlardaydı; tayyare taarruzlarına gazetelerde rast gelememesine bir anlam yükleyememişti o vakitler. Bir şeyler cereyan ediyordu ki -babası ve dostlarının fısıltıları da bunu teyit ediyordu- niye yaşadıkları korku dolu anlardan tafsilatlı bahsedilmiyordu? Padişahın kılıç kuşanma merasiminde bile İstanbul semalarında tayyareler dolaşmış, ancak bilmem kaç ay sonra, Harbiye Nezareti tebligatını gazetelerde okumuşlardı: “Tayyareler yaklaştığında ışıklar söndürülsün, en alt katlara inilsin, gece her türlü ışıktan sakınılsın ve evlerden çıkılmasın!”

Gece yahut gündüz, günün hangi saati, haftanın hangi günü ve nereye düşeceğini bilemeden çaresizce bekleyerek yaşamak, küçük bir tıkırtıdan ürküüp uykuya dalamamak, uykuya yenik düştüğü bir anda patlayan gümbürtüyle sıçrayıp bombanın yanı başına düşmediğine ikna olana kadar geçen saniyeler, sımsıkı yumulmuş gözler, bir köşeye saklanmayı yediremediğinden büzüşüp kalmak, ta ki küçücük kardeşle-rinden birinin iç çekişini duyana kadar. Ya anasız, babasız, kardeşsiz tek başına kalırsa?